

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Факультет історії та філософії
Кафедра історії України та спеціальних історичних дисциплін
Кафедра культурології

Силабус курсу
«АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ІСТОРІЇ ТА КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ»

Обсяг	3 кр./90 год.
Семестр, рік навчання	1 семестр, 1 рік навчання бакалаврату
Дні, час, місце	Геолого-географічний факультет Join Zoom Meeting https://us04web.zoom.us/j/75567070113?pwd=xpEhiirkKE8ISbL31cB32PL4n1BAg3.1 Meeting ID: 755 6707 0113 Passcode: HW1CTj
Викладач	Полторак Володимир Миколайович Лапуга Ореста Іванівна
Контактний телефон	+3806820141777 +380505843170
E-mail	poltorak@onu.edu.ua lopugaoi@ukr.net
Робоче місце	Кафедра історії України та спеціальних історичних дисциплін (10 кабінет, вул. Єлисаветинська, 12) Кафедра культурології (Єлисаветинська, 12)
Консультації	Четвер, 14:15

КОМУНІКАЦІЯ

Постійна комунікація відбувається через соціальну мережу, яка буде зручна для студентів групи (WhatsUp, Telegram, Wiber, Signal etc.). Синхронізація спільних дій, оголошення, посилання, біжучі онлайн-консультації будуть організовані в цій групі. Заняття проводитимуться в очному чи у онлайн форматі (ZOOM конференції). Завдання та більш докладні консультації – шляхом листування через **E-mail**. Очні зустрічі проводитимуться також під час консультацій на кафедрі щочетверга о 14:15.

АНОТАЦІЯ КУРСУ

Вивчення історії та культури України є одним із актуальних завдань, які стоять перед сучасними дослідниками. Воно є одним із найважливіших способів самопізнання суспільства, засвоєння його віковичного досвіду, традицій. Українська нація є нацією державною, хоча значні відрізки історичного розвитку вона перебувала в складі різних держав. Лише той, хто знає історію та культуру своєї Батьківщини, може бути справжнім її громадянином, свідомим свого громадянського обов'язку.

Обов'язкова дисципліна «Актуальні питання історії та культури України» згідно освітньо-професійної програми \$ \$, студентам- " " " " на I курсі денного відділення.

Курс студенти вивчають протягом 1-го семестру.

Курс охоплює розвиток історії та культури України від найдавніших часів і до сьогодення. У зв'язку з цим він спирається на знання студентів із шкільного курсу історії України.

Мета даного курсу полягає у всебічному дослідженні історичних та культурних процесів на теренах України з давніх часів до початку ХХІ ст.

Завдання: опрацювати основну джерельну базу та історіографію з даної дисципліни; проаналізувати основні віхи в історії розвитку українських земель; з'ясувати основні тенденції історичного та культурного розвитку України, сформувані у здобувачів уявлення щодо оцінок найбільш актуальних подій історії України та її культури; проаналізувати їх різні напрями: економічні, культурні, суспільно-політичні, релігійні та інші; поглибити усвідомлення здобувачами сутності культури як основну форму цілеспрямованої людської діяльності.

У результаті вивчення даного курсу студент повинен **знати:**

- основні етапи розвитку суспільства на території України;
- загальні тенденції у формуванні держав на землях сучасної України;
- місце та роль загальноєвропейських процесів в історії України;
- основні форми і типи культури;
- основні етапи розвитку української культури, їхні стильові особливості;
- основні культурно-історичні центри;
- культурні традиції, свята українського народу, культурні особливості регіонів України;
- основні досягнення вітчизняного і зарубіжного мистецтва і видатних діячів культури України.

вміти:

- визначати хронологічну послідовність історичних подій, які відбувалися на землях України; пояснювати економічні та соціальні процеси на території України; характеризувати політико-адміністративний устрій України на різних історичних етапах, форми та засади функціонування української державності;
- визначати сутність української національної ідеї;
- визначати роль і місце української культури в світовій цивілізації, пояснювати історичну специфіку української національної культурної традиції; застосовувати методи культурологічного аналізу щодо тенденцій сучасних соціокультурних трансформацій в Україні та світі, коментувати і пояснювати культурні події, виявляти глибинне значення змін у сучасній культурі, виокремлювати тенденції культурно-цивілізаційних процесів та перспективи розвитку суспільства в ХХІ ст.;
- аналізувати вчення основних філософських концепцій та тексти європейської та української традицій, спираючись на історію філософських вчень, формувати власну філософську позицію зі світоглядних питань;
- визначати тип політичної системи держави за її Конституцією, нормативно-правовими документами щодо формування та функціонування інститутів влади, політичних партій і суспільних об'єднань, використовуючи критерії класифікації політичних систем;
- розуміти сенс і основні напрями розвитку світового політичного процесу, мати уявлення про геополітичну обстановку, місце, роль і статус України в сучасному політичному світі.

ОПИС КУРСУ

Форми і методи навчання

Курс буде викладений у формі лекцій (20 год.) та семінарських занять (10 год.), організації самостійної роботи студентів (60 год.).

Зміст навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

Тема 1. Раннє Середньовіччя: українські землі в період Русі-України та феодальної роздробленості

Тема 2. Високе та пізнє Середньовіччя: українські землі у другій половині XIV - першій половині XVII ст.

Тема 3. Визвольна війна українського народу середини XVII ст. Ранньомодерний час: українські землі у другій половині XVII-XVIII ст.

Тема 4. Україна наприкінці XVIII – першій половині XIX ст.

Тема 5. Соціально-економічний розвиток України у другій половині XIX ст. Український національно-визвольний рух у другій половині XIX ст.. Україна в демократичній революції 1905-1907 рр.

Тема 6. Українські землі впродовж 1914-1920 рр. Україна в 20 – 30-ті рр.

Тема 7. Україна під час Другої світової війни.

Тема 8. Радянська Україна у другій половині XX ст..

Тема 9. Україна сучасна

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. КУЛЬТУРА УКРАЇНИ

Тема 10. Феномен культури. Основні зарубіжні та українські концепції культури.

Тема 11. Культура первісного суспільства. Історичні передумови виникнення української культури.

Тема 12. Культура Русі-України.

Тема 13. Культура Галицько-Волинського князівства.

Тема 14. Основні віхи української культури XIV-XVI ст. Ренесанс в українській культурі. Романський стиль та готичний стиль.

Тема 15. Українська культура XVII-XVIII ст. Барокова культура.

Тема 16. Національно-культурне відродження в Україні XIX ст. Класицизм, романтизм, реалізм, модерн як напрями 19 століття.

Тема 17. Українська культура XX ст. Модернізм – культурний феномен XX століття.

Тема 18. Постмодерн як широка культурна течія. Розвиток української культури XXI ст.

Перелік рекомендованої літератури

До змістового модуля 1

Основна

1. Бойко О. Д. Історія України. 4-е вид. К.: Академія, 2012. 704 с.
2. Грицак Я. Нариси історії України: формування модерної української нації XIX – XX ст. К.: Генеза, 2019. 656 с.

3. Грицак Я. Подолати минуле: глобальна історія України. К.: Портал, 2022. 408 с.
4. Мицик Ю., Бажан О. Від трипільців до кіборгів. Коротка історія України. К.: Кліо, 2022. 688 с.
5. Плохій С. Брама Європи. Історія України від скіфських воєн до незалежності. К., 2016. 496 с.
6. Полторак В.М. Хрестоматія з історії України. Одеса, 2021. 160 с.

Додаткова

1. Войтович Л. Галич у політичній історії Європи XI-XIV століть. Львів: Левада, 2017. 478 с.
2. Історія Одеси / Колектив авторів. Голов. ред. В. Н. Станко. Одеса: Друк, 2002. 560 с.
3. Кульчицький С. Червоний виклик. Історія комунізму в Україні від його народження до загибелі. Книга 1. К. : Темпора, 2013. 504 с.; Книга 2. К. : Темпора, 2013. 628 с.
4. Магочій П.-Р. Ілюстрована історія України / пер. з англ. [С. Біленький]. К. : Критика, 2012. 446 с.
5. Нариси історії Української революції 1917 – 1921 років / Гол. редкол. В. А. Смолій; кер. авт. кол. В. Ф. Верстюк. К., 2011. Кн. 1. 390 с; 2012. Кн. 2. 464 с.
6. Україна в Другій світовій війні: погляд з XXI століття. Історичні нариси. У двох книгах. Кн. 1. К., 2010. 734 с.; Кн. 2. К., 2011. 943 с.
7. Черненко О. Історія цивілізації. Україна. Том 2. Від Русі до Галицького князівства (900-1256). Харків: Фоліо, 2021. 592 с.
8. Михальчук П. А. Куций І. П. Нова історія України. Ч.П. Тернопіль: Видавництво Астон, 2007. 480 с.

До змістового модуля 2

Основна

1. Історія української культури: навч-метод. комплекс. Видатні діячі української культури. Біогр. Словник (від А до Я) / Упоряд. С.О. Костилева. К.: НТУУ «КПІ», 2013. Вип. І. 204 с.
2. Історія української культури: навч. посіб. / за ред. О. Ю. Павлової. К.: Центр учбової літератури, 2019. 368 с.
3. Історія української культури: підручник / за ред. В. О. Лозового. Харків : Право, 2013. 368 с.
4. Кислюк К.В. Українська культура I чверті XXI ст: повороти модернізаційних перетворень. Київ : Кондор-Видавництво, 2018. 196 с.
5. Огієнко І. Українська культура: коротка історія культурного життя українського народу. К.: ЦУЛ, 2019. 141 с.
6. Хома І.Я., Сова А.О., Мина Ж.В. Історія української культури : навчальний посібник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2013. 356 с.

Додаткова

1. Акимович Є.О. Українська культура в історичному вимірі (IX - XVII ст.). Одеса: Маяк, 2009. 496 с.
2. Білецький П.О. Українське мистецтво другої половини XIX ст.. К.: Наука, 2008. 301 с.
3. Бокань В., Польовий Л. Історія культури України. Навч. посіб. К: МАУП, 2004. 256 с.
4. Бондаревська І. Парадоксальність естетичного в українській культурі XVII-XVIII ст. К.: Парапан, 2005. С. 58-107; 218-251.
5. Висоцький О.Ю. Історія української культури: Навчальний посібник. Дніпропетровськ: НМетАУ, 2009. 130 с.
6. Виткалов В. Українська культура в добу глобалізаційних трансформацій / В. Виткалов, О. Граб. Вища шк. 2010. № 2. С. 104–107.
7. Крижановська Н.Є., Нефьодов Д.В. Історія української культури: навчально-методичний посібник. Херсон: Грінь Д.С., 2015. 200 с.
8. Гуркіна, Г. О. Замки та фортеці України. Х. : ПП «Торсінг плюс», 2009. 95 с.
9. Давимука С. А. Екосистема мистецтва: наукові засади становлення та сучасні практики: монографія. ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України». Львів, 2021. 581 с.
10. Історія української культури: курс лекцій /за ред. С.О. Костилюєвої. К.: ІВЦ „Видавництво „Політехніка”, 2010. 334 с.
11. Історія української культури: термінологічний словник / Уклад. С.О. Костилюєва. К.: НТУУ «КПІ», 2010. 60 с.
12. Калакура Я.С., Рафальський О.О., Юрій М.Ф.. Українська культура: цивілізаційний вимір. К.: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2015. 496 с.
13. Кара-Васильєва Т. Стиль модерн в Україні. Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2021. 215 с.
14. Кордон М. В. Українська та зарубіжна культура : підруч. для студ. ВНЗ. К. : Центр навч. л-ри, 2010. 584 с.
15. Левченко М. Г. Українська художня культура. Навчальний посібник. Херсон: видавництво ХДПУ, 2009. 103 с. .
16. Лопуга О. І. Вплив постмодернізму на духовну культуру сучасної молоді. Наукове пізнання: методологія та технологія. Науковий журнал. Одеса. 2009. № 1(23). С. 61–68.
17. Лопуга О. І. Духовна культура студентської молоді в умовах трансформації суспільства. Частина II. Перспективи. Соціально-політичний журнал. Серія: філософія, політологія, соціологія. Одеса, 2012. №1(51). С. 72–78.
18. Лопуга О. І. Проблема моралі і гуманізації молоді в сучасному українському суспільстві. Перспективи. Соціально-політичний журнал. Серія: філософія, політологія, соціологія. Одеса, 2015. №1(63). С. 61–67.

19. Лопуга О. І. Вплив інтернету та масової культури на розвиток духовно-моральних цінностей суспільства. Наукове пізнання: методологія та технологія. Філософія. 2018. № 1(40). С. 72–77.
20. Лопуга О. І. Сучасний інформаційний простір як простір соціалізації людини. Філософія та політологія в контексті сучасної культури. 2020. Том 12. № 1 (25) . С. 67-74.
21. Лопуга О. І. Вплив сучасного соціокультурного середовища на духовну культуру особистості. Наукове пізнання: методологія та технологія. Видавничий дім “Гельветика”, 2020. Випуск 1 (45). С. 75-83.
22. Лопуга О. І. Особливості духовно-ціннісних орієнтирів особистості. Вісник Львівського університету: серія філософсько-політичні студії. Видавничий дім «Гельветика», 2020. Вип. 29. С. 98–106.
23. Лопуга О. І. Духовна культура особистості як предмет соціально-філософського аналізу. Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політичні студії. 2022. Випуск 42, С. 91-97.
24. Лопуга О. І. Освіта як складова духовного розвитку особистості. Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політичні студії. 2023. Випуск 48, С. 86-92.
25. Попельницька О. 100 великих діячів культури України. К.: Арій, 2010. 463 с.
26. Селівачов М. Лексикон української орнаментики. К.: Редакція вісника «АНТ», 2005. с. 25-156.
27. Сидоренко В. Візуальне мистецтво від авангардних зрушень до новітніх спрямувань. Розвиток візуального мистецтва України ХХ– ХХІ століття. Київ: ВХ [студіо], 2008. 187 с..
28. Тюрменко І. Культурологія: теорія та історія культури: Навчальний посібник. /за ред. І.Тюрменко, С.Буравченкова, П.Рудик. К.: Центр навчальної літератури, 2010. 370 с.
29. Українська та зарубіжна культура. Навч. посіб. / за ред. М.М. Заковича. К.: Знання, 2009. 589 с.
30. Українська культура в європейському контексті / за ред. Ю.П. Богуцького. К.: Знання, 2007. 679 с.
31. Чегусова З. Художнє скло і художня кераміка ("мистецтво вогню") України другої половини ХХ – початку ХХІ століття в аспекті впливу стилю модерн. Українське мистецтвознавство. Матеріали, дослідження, рецензії. Київ : ІМФЕ, 2010. Вип. 10. С. 42-49.
32. Шевнюк О.Л. Історія мистецтва: навч. посіб. К.: Освіта України, 2015. 452 с.
33. Alla Nerubasska, Oresta Lopuha. 2020. «Pandemic Panik in Information Space: the Fact and its Ladennes». Postmodern Opening, Vol. 11, Issue 1 Sup. 2 (2020), pages: 93-99.
34. [Alla Nerubasska, Volha Paulava, Valentyna Bogachenko, Oresta Lopuha. 2021. Society Ladenness Model: System-Parametric Analysis.](#)

[Postmodern Opening, Vol. 12, № 1 Sup. 1 \(2021\), pages: 271-286. DOI: https://doi.org/10.18662/po/12.1Sup1/284](https://doi.org/10.18662/po/12.1Sup1/284)

35. Oresta Lopuha. Transformation of moral values in modern information space. PNAP. Scientific journal of Polonia university. Periodyk Naukowy Akademii Polonijnej. Czestochowa, 2022, 52 (2022) nr. 3. s. 84-90.

Електронні інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт НБ ОНУ імені І. І. Мечникова. Постійна адреса: <http://library.onu.edu.ua>
2. <http://elib.nplu.org/> – бібліотека «Культура України».
3. <http://mari.kiev.ua/> – Інститут проблем сучасного мистецтва Національної академії мистецтв України.
4. Art of Ukraine // <http://www.art.kiev.ua/>.
5. ODP – Open Directory Project // <http://www.dmoz.org/World/Ukrainian>.
6. www.nbuv.gov.ua – офіційний сайт Національної бібліотеки України імені В.І.Вернадського.
7. www.nplu.org – офіційний сайт Національної парламентської бібліотеки України.

ОЦІНЮВАННЯ

Навчальна дисципліна оцінюється за 100-бальною шкалою.

Протягом занять відбувається усний контроль (у ході опитування, бесіди, доповіді, читання тексту, повідомлення на задану тему й ін.); письмовий контроль (контрольна робота в письмовій формі, реферат); захист індивідуально-дослідного завдання; тестовий контроль.

Формою підсумкового контролю є залік у вигляді комплексного тестування. Бали накопичуються протягом занять – вони розподілені по таким видам контролю: усний контроль під час лекцій та семінарів – 30 балів, письмовий контроль – 30 балів, індивідуальна робота – 20 балів, тестовий контроль – 20 балів.

Самостійна робота студентів.

Самостійна робота передбачає підготовку до семінарських занять, прочитання спеціальної літератури, написання індивідуальної роботи, підготовка до тестового контролю.

ПОЛІТИКА КУРСУ («правила гри»)

Політика щодо дедлайнів та перескладання – допускається пропуск з поважної причини, засвідченої документально, а також до третини занять без документального підтвердження, проте з умовою відпрацювання пропущених завдань.

Політика щодо академічної доброчесності:

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

- ♦ самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);
- ♦ посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- ♦ дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- ♦ надання достовірної інформації про результати власної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

За порушення академічної доброчесності здобувачі освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності:

- зниження результатів оцінювання контрольної роботи, іспиту, заліку тощо;
- повторне проходження оцінювання (контрольної роботи, іспиту, заліку тощо);
- призначення додаткових контрольних заходів (додаткові індивідуальні завдання, контрольні роботи, тести тощо);
- повторне проходження відповідного освітнього компоненту освітньої програми;
- проведення додаткової перевірки інших робіт авторства порушника;
- позбавлення права брати участь у конкурсах на отримання стипендій, грантів тощо;
- повідомлення суб'єкта, який здійснює фінансування навчання (проведення наукових досліджень), установи, що видала грант на навчання (дослідження), потенційних роботодавців, батьків здобувача вищої освіти про вчинене порушення;
- виключення з рейтингу претендентів на отримання академічної стипендії або нарахування штрафних балів у такому рейтингу;
- позбавлення академічної стипендії;
- позбавлення наданих Університетом пільг з оплати навчання;
- відрахування з Університету.

Політика щодо відвідування та запізнь: запізнення допускаються, проте не дозволяють отримати на занятті оцінки.

Мобільні пристрої: заборонено використовувати під час тестового контролю.

Поведінка в аудиторії: має відповідати етичним стандартам вихованої людини та не виходити за межі пристойності.